

תוספות רבינו פרץ השלם

ברשות הרבים וספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור. ומכל מקום אם לא היה הטעם דספק מוציא מידי ודאי, היה טמא מפני שמאחיל על הבור, ושמא הוא בבור והוה ליה ספק טומאה ברשות היחיד דספיקו טמא, שהרי הבור ברשות היחיד הוא.

ועוד יש לומר דלעולם מייירי דאית באמצע החור פותח טפח, ואיכ לא הויה טומאה רצוצה, ובצד החור אצל הבור לית ביה פותח טפח ואינו מביא טומאה בבור. ואיית מאי פסקנא דכן הוא. וייל דאין הכי נמי דסתם חור דעכברים עשוי כן, בתחילתו קצר בכניסתו ובאמצע החור רחב.

אבל מכל מקום קשה, דכיון דבכניסתו הוא קצר בפחות מטפח משני צדי החור איכ הויה טומאה אטומה והוה ליה טומאה רצוצה, כדמשמע בשמעתא דכוין (ג' כ, ה) דקאמר דנידון כקבר המת. וייל דהני מילי כששם אותו בתוך החור לשם קבר, אבל הכא דלא שם אותו לשם קבר אינו נידון כאהל המת כמו קבר. כן נראה למורינו רבינו ה"ר פרץ ג"ע.

כמין נפל הפילה. פירש רש"י והוה ספק ספיקא, ספק אם הוא נפל ואם תימצי לומר שהוא נפל אימר גררוהו. וקשה על פירוש זה להתנן במסכת טהרות (פ"ו מ"ד), מקום שאתה יכול להרבות ספקות וספק ספיקות ברשות היחיד טמא. וייל דלא דמי האי ספק לשאר ספיקות, דאמאי אית לן למימר שיש בו נפל. ועוד אפילו ספק גמור טהור, (דהאי ספק טהור) דהאי ספק דאימר אכלתיה עדיף משאר ספיקות, דספק הרגיל הוא וקרוב לוודאי. ועוד דלא מפרכינן מספק מוציא מידי ודאי אלא היכא דהוה פלגא ופלגא, אבל האי ספיקא הויה כודאי.

נהי דודאי אכלוהו ההיא שעתה (אמרי' שוירא)
[חולין כ"ג - לא אמרי' דשוירא - גרובינ'] משיירא.
וקשה דאמר בבשר לא משיירא. וייל דהא דקאמר הכא שיורי משיירא לא קאמר לעולם אלא ר"ל פעמים דמשיירא, והא דקאמר לא משיירא לא לעולם קאמר אלא פעמים לא משיירא. וכי תימא אם כן מאי שנא דלעיל אזלינן לקולא והכא אזלינן לחומרא. וייל דהתם שאני דהא אינו יודע בודאי דאיכא שם נפל, אבל הכא מייירי בידוע בודאי דאיכא שם ומשום הכי אזלינן לחומרא.

בשלשה עשר לא משיירא. ואיית והאמר לעיל דבלחם משיירא, ומייירי בליל ארבעה עשר דהוה כמו שלשה עשר דעדיין איכא חמץ בבית. וייל דהא דקאמר הכא דבשלשה עשר לא משיירא, ר"ל פעמים אינה משיירא, והא דקאמר לעיל דמשיירא, ר"ל פעמים דמשיירא. ואיית מאי שנא. וייל דהתם שאני דחזינן דשקל ומשום הכי מצריכינן בדיקה, אבל הכא דלא חזינן דשקל לא מצריכינן להו בדיקה.

גזירה שמא יניח עשר וימצא תשע. וקאמר בירושלמי (ט"ז) דהניחו במקום המשתמר חיישינן שמא מיד נטלו ושכח, ולא מצריכינן בדיקה.

תשע חנויות [וכו'] ואינו יודע מאיזו מהם לקח ספיקו אסור. ופי' והכי נמי אמרינן גבי צבורין. ואיית והיכי מדמה זה לזה, דמייירי לעיל גבי צבורין לענין בדיקה, וספק בדיקה דרבנן הוא ואיכ יש לנו לומר דאזלינן לקולא, וגבי חנויות שאני (הכא) דאיכא איסורא דאורייתא ומשום הכי דין הוא שספיקו אסור. וייל דהתם נמי בתשע צבורין איכא איסורא דאורייתא, דמייירי דלא בטלו אי נמי אי מצי למיכל הכא מינה אי לא דהוה ספק דאורייתא.

ובנמצא הלך אחר הרוב. ואיית היכי אמרינן לעיל בתשע צבורין וכו' דהיכא דאתא עכבר ושקליה דספיקו אסור, דחשבינן ליה כקבוע, אמאי לא אמרינן דהלך אחר הרוב, כדחזינן גבי לקחו מן הגוי (חולין כ"ג, ה) דאמרינן דלא הוה קבוע ואזלינן בתר הרוב, כמו ובנמצא הלך אחר הרוב, ומאי שנא, דמה לי נמצא ביד גוי ומה לי נמצא בפי עכבר. וייל דהתם שאני דחזינן דשקיל העכבר באחד מן הציבורין אך לא ידעינן (דמהיכא שקל, ומשום הכי אמרינן דספיקו אסור לפי שהספק נולד בפנינו ממקום הקביעות. אבל גבי נמצא ביד גוי לא מייירי דשקל בפנינו, אלא מייירי דלא חזינן היכא שקל הגוי חתיכה זו, ולהכי אזלינן בתר הרוב, ואיכ הא דקאמר בסיפא פירש ואתא עכבר ושקל דמותר, היינו משום דמייירי דלא חזינן דשקל, ולכן לא חיישינן ואזלינן בתר רובא כדפ'.

וקשה דבפרק התערובות (זנאים ט, ה) אמרינן גבי זבחים שנתערבו (בחטאות המתות) ימותו, וכן שור הנסקל שנתערב עם אחרים, ופרץ (ט"ז ע"ג, ז) וניכבשינהו כי היכי (דנימנינהו) [דנינידו - גי'] וניהו כל דפריש מרובא פריש, ומאי פריך, הא חזינן (ליה) הכא דהיכא דחזינן ליה דמתיילדא ביה ספיקא במקום קביעות בשעה שפורש (ו) אסור כדפ'. וייל דהא דפריך וניכבשינהו הכי קאמר, וניכבשינהו כי היכי (דכי ניידו) [דנינידו - גי'] ובשעה שינודו נחזור פנינו לאחורינו כי היכי דלא חזינן ליה והוה שלא בפנינו. ודוחק הוא, דניכבשינהו משמע בכל עניין אפילו היכא דחזינן ליה, ואיכ דהרא קושיא לדוכתא. וייל דלא דמי, דהכא שאני משום דהוה האסור מבורר ומשום הכי אי חזינן חיישינן, אבל התם האיסור וההיתר מעורבין זה בזה והאיסור אינו מבורר, להכי לא חיישינן אפילו פירש לפנינו.

ובהכי מיתרצא קושיא אחרת, דקאמר התם גזירה שמא יקח מן הקבוע, וקשה דאמאי לא קאמר הכא הכי, דהוה אסור כי נמצא ביד גוי גזירה שמא יקח מן הקבוע, אלא ודאי התם הוא דאיכא למיחש להכי,

ספק על תוך הבית וספק לא על תוך הבית, ואם תימצי לומר דעל בבית ספק דעל בחדר ספק לא על. ואי נמי מיירי בככר קטן דהעכבר יכול לאוכלו דאיכא ספק ספיקא, ספק על ספק לא על ואת"ל על שמא אכלה. וקשה דהרי הבית בחזקת בדוק, ואפילו ליכא אלא חד ספיקא שרי. וי"ל כיון שדרכו של עכבר ליכנס בבתיים איתרעאי החזקה.

היינו בקעה. תימה דלעיל מדמי ליה לשני שבילין והכא מדמי ליה לבקעה דהוי רשות היחיד. ועוד אמאי לא מדמי ליה לשני שבילין דהוי רשות הרבים דשפיר דמי. וי"ל דהכא מיירי דחזוין שנכנס בחצר, דהשתא דמי לבקעה טובא דודאי נכנס בחצר ולא ידעינן אם נכנס בבית אם לאו, דהוי כי בקעה דודאי נכנס לשם אבל ספק אם על לאותו שדה אם לאו, וספק ספיקא הוא כדפ' בפנים.

ועוד אומר ריב"א דדמי שפיר לבקעה, דהא בקעה פירש רש"י דכל שדה ושדה מצויינת במצריה, ומשום הכי מטהר ר' אליעזר, דכל שדה ושדה מילתא באפי נפשא הוא הואיל ומצויין הוא, וכן בית נמי מצויינת בארבע מחיצות. ולרבנן דלא חשבי ציון המיצרים, כמו כן לא חשבי ציון הקירות ולא הוי אלא חד ספיקא.

שר' אליעזר אומר ספק ביאה טהור. משום דהוי ספק ספיקא. וקשה דהא משנה שלימה (היא) (טכרות פ"י מ"ד) דכל מקום שאתה יכול להרבות (ספיקות וספק ספיקות) ברשות היחיד טמא. ולכן נראה לי דטעמא דר' אליעזר היינו משום דספק טומאה (בר"ה) (נראה דל' ברה"י - הגר"ז) מסוטה גמרינן לה (חולין ט, ז), ובסוטה איכא ודאי ביאה שראינו שנסתרה, ולהכי טמאה, אבל הכא גבי חמץ איכא ספק ביאה. וחכמים מטמאין, דלעולם ספק טומאה ברשות היחיד טמא, ובקעה בימות הגשמים היינו רשות היחיד.

על בדק ולא אשכח פלוגתא דר' מאיר ורבנן. פירש רש"י דלענין בדיקת חמץ כולי עלמא מודו דאזלינן לקולא, משום דבדיקת חמץ אינו אלא מדרבנן. ולא נהירא, דמדקאמר פלוגתא דר' מאיר ורבנן, משמע נמי דפליגי אפילו בנבדיקת - הג"ז חמץ. לכן נראה (דפ') דפליגי דלר' מאיר צריך בדיקה. ואית איך יאמר ר' מאיר דצריך בדיקה, דעד כאן לא בעי ר' מאיר עד שיוודע לך טומאה היכן היא אלא גבי טומאה דאורייתא, אבל בבדיקת חמץ דרבנן אימא דאינו צריך בדיקה כדפירש רש"י. וצריך לומר דהכא מיירי שלא בטלו, והוי איסורא דאורייתא כמו טומאה, ומשום הכי (י)אמר ר' מאיר דצריך בדיקה.

וכי תימא כיון דבקש ולא מצא מה יעשה יותר, וכי מצרכינן ליה ליצא מן הבית. וי"ל דלא מצרכינן ליה

דכיון דהאיסור אינו מבורר חיישינן, אבל הכא דהאיסור מבורר הוי ליכא למיחש למידי, דודאי לא יקה מן הקבוצה דהיינו האיסור כיון שהוא יודע האיסור.

דף י ע"א. שני שבילין. פי' והטומאה לרחבו של שביל, דהשתא אינו יכול לילך באותו שביל שלא יעבור על הטומאה, דאם לא כן הוה ליה ספק ספיקא, ספק אם הלך בשביל שיש בו טומאה, ואם תימצי לומר הלך שמא איהל על הטומאה שמא לא איהל.

ועשה טהרות. פי' נתעסק בטהרות. ודוקא נתעסק בטהרות (ד)אע"ג שהוא ברשות הרבים וספיקו טהור אמרינן ליה מיא בנהרא זיל טביל, פי' הרבה מים יש בנהר רד וטבול.

בבא לישאל עליו ועל חבירו, פירש רש"י בבת אחת, ושאל מה תהא על שנינו. וקשה דהיכי מדמי ליה ר' יהודה (בזה) (לוה - ג') אחר זה, והאמר בבת אחת דברי הכל טמאים, פי' כשבאו שניהם בבת אחת, דאי מטהרינן ליה הוה ליה כי חוכא ואיטולוא, והכא נמי בבא לישאל עליו ועל חבירו דמי לחוכא ואיטולוא יותר משניהם בבת אחת.

לכן נראה לפרש בבא לישאל כו', ששואל היום אם הוא טמא ולמחר הוא שואל על חבירו, דמר מדמה ליה לבת אחת כיון שאיש אחד שואל הכל, ומר מדמה ליה לזה אחר זה כיון ששואל בשני ימים.

(ו)תימה מאי קמדמה לשני שבילין, דילמא שאני שני שבילין משום דספק טומאה ברשות הרבים הוא, אבל הכא גבי חמץ לא. וי"ל דטעמא דשני שבילין לאו משום דגמרינן ליה מסוטה ומטעם ספק טומאה ברשות הרבים, אלא משום דאוקמיה אחזקיה, וגבי חמץ נמי שייך לומר אוקמיה אחזקיה בחזקת בדוק.

וא"ת לעיל גבי קופות דמשני שאני תרומה דרבנן, משמע הא אי הוה דאורייתא לא מקילינן כולי האי, ואמאי לימא אוקמיה אחזקיה. וי"ל דהתם איתרע חזקיה, דהחולין נמי מעורבין הן. וקשה אמאי לא קאמר היינו פלוגתא דשני שבילין כדקאמר לקמן פלוגתא דר' מאיר (ורבנן, פלוגתא דר' - הגר"ז) ורשב"ג. וי"ל דהכא גבי חמץ ליכא פלוגתא, דאפילו ר' יוסי דמדמי להו לבת אחת וטמאין, הי"זו דוקא גבי טומאה דאורייתא, אבל גבי בדיקת חמץ דרבנן מודה ר' יוסי דמדמינן ליה לזה אחר זה ואין צריך לבדוק.

ספק על ספק לא על היינו בקעה. וקשה לר"י דמאי מדמה חמץ לבקעה, שאני בקעה דהוה ספק ספיקא (ו)לא הוה ליה למיזל לקולא. וי"ל דהכא נמי גבי חמץ הוה ספק ספיקא, דמיירי לענין בדיקה דחדר והחדר הוה סמוכה לבית, והתם איכא ספק ספיקא